

Sygn. akt II Ca 132/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Szaj

Sędziowie SO Mariola Wojtkiewicz

SR (del.) Julia Ratajska (spr.)

Protokolant: sekr. sąd. Ziemowit Augustyniak

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2015 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. Ś. (1) i K. Ś. (1)

przeciwko E. H. (1)

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji powodów od wyroku Sądu Rejonowego w Myśliborzu z dnia 23 września 2014 roku, sygn. akt VI C 901/13

1. prostuje zaskarżony wyrok w ten sposób, że wskazuje prawidłową nazwę sądu, który wydał wyrok, tj. zamiast „Sąd Rejonowy w Choszczynie” wpisuje „Sąd Rejonowy w Myśliborzu VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w C.”.

2. oddala apelację;

3. nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

SSR (del.) Julia Ratajska SSO Tomasz Szaj SSO Mariola Wojtkiewicz

Sygn. akt II Ca 132/15

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Myśliborzu VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w C. wyrokiem z dnia 23 września 2014 roku oddalił powództwo W. i K. Ś. (1) przeciwko E. H. (1) o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym poprzez wpisanie w księdze wieczystej o numerze (...), prowadzonej przez Sąd w Myśliborzu VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w C., dla nieruchomości zabudowanej położonej we wsi G., gmina C., o pow. 1,98 ha, działka (...), w dziale II w miejsce E. H. (1) jako właścicieli powodów - K. R. i W. Ś. (1). Ponadto oddalił powództwo o wykreślenie w dziale III roszczenia o treści „E. H. (2) c. M. i D. służy roszczenie o przeniesienie własności nieruchomości o powierzchni 1,98 ha składającej się z zabudowanych działek o nr (...) położonych w G., które zostało stwierdzone wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie z dnia 25 lutego 1997 r w sprawie -sygn. Akt I Cl 11/94 zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 marca 1998 roku w sprawie -sygn. Akt I ACa 664/97”.

Sąd Rejonowy ustalił w zaskarżonym wyroku, że Sąd Rejonowy w Choszcznie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą za numerem (...) dla nieruchomości zabudowanej położonej w G. w gminie C. na działkach o numerach (...). W dziale II powyższej księgi wieczystej jako właścicielka całej nieruchomości wpisana jest E. H. (1). Wyrokiem z dnia 25 lutego 1997 r. Sąd Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. w sprawie I C 111/94 z powództwa E. H. (1) przeciwko K. i W. Ś. (2) w przedmiocie złożenia oświadczenia woli przenoszącego własność nieruchomości zobowiązał w punkcie I pozwanych K. i W. Ś. (2) do złożenia oświadczenia: „ My K. syn K. i H. i W. córka K. i J. małżonkowie Ś. zamieszkali w G. Gmina C. własność swojej nieruchomości o powierzchni 1,98 ha działki (...) położonej w G. wraz z zabudowaniami na nich znajdującymi się zapisanych w księdze wieczystej nr Kw (...) prowadzonej przez Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Choszcznie przenosimy na E. H. (1) córkę M. i D. jako przysporzenie jej majątku odrębnego, za wynagrodzeniem kwoty 270.182,51 zł." Wyrok został zmieniony w punkcie I przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w dniu 17 marca 1998 sygn. akt I ACa 664/97 w ten sposób, że uzupełniono treść ustalonego oświadczenia woli przez dodanie do niego sformułowania „przyjmując, że wynagrodzenie to zostało spełnione do kwoty 92.240,90 zł". W dniu 20 września 2001 roku do Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. wpłynął wniosek K. i W. Ś. (1) o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25 lutego 1997 r. I C 111/97 zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu I ACa 664/97 z 17 marca 1998 r. Postanowieniem z dnia 19 czerwca 2002 I ACz 1016/02 Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił wniosek K. Ś. (1) i W. Ś. (1) o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. w sprawie IC111/94.

Następnie Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 12 maja 2009 roku do Sądu Rejonowego w Choszcznie wpłynął pozew W. i K. Ś. (1) przeciwko E. H. (1) o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym zapisany pod sygnaturą I C 69/09. Powodowie domagali się wpisania w księdze wieczystej o numerze (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Choszcznie w dziale II w miejsce E. H. (1) jako właścicieli K. i W. Ś. (1). W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że orzeczeniem z dnia 3 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy w Choszcznie wpisał w dziale II w miejsce właścicieli W. i K. Ś. (1) E. H. (1). Wpis został dokonany na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25 lutego 1997 wydanego w sprawie I C 111/94. Powodowie wyjaśnili, iż uprawnienie pozwanej do nabycia własności nieruchomości uzależnione jest od uiszczenia wynagrodzenia na rzecz powodów, wysokość którego została ustalona w wyroku na kwotę 177.941,61 zł, którego E. H. (1) nie uiszczała. Powodowie podnieśli, iż mimo tego, że rozstrzygnięcie Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie pozostaje w zgodzie z porządkiem prawnym RP, jednakże nie może nastąpić nabycie w drodze art. 231 k.c. pod tytułem darmym, a Sąd Rejonowy w Choszcznie dokonując wpisu prawa własności na rzecz E. H. (1) nie badał czy dokonała ona zapłaty wynagrodzenia powodom W. i K. Ś. (1). Pozwana została ujawniona w księdze wieczystej, jako właścicielka nie dopełniająca obowiązku spełnienia świadczenia wzajemnego. W dniu 12 maja 2014 r Sąd Rejonowy w Choszcznie wydał wyrok, w którym powództwo oddalił. Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2010 roku, sygn. akt II Ca 1322/10, Sąd Okręgowy w Szczecinie zmienił zaskarżony wyrok i uzgodnił treść księgi wieczystej numer (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Choszcznie dla nieruchomości zabudowanej o obszarze 1,98 ha działki numer (...) położonej w G. Gmina C. z rzeczywistym stanem prawnym w ten sposób, że w dziale II nakazał wykreślić E. H. (1) i w jej miejsce wpisać W. Ś. (2) córkę K. i J. i K. Ś. (2) syna K. i H. na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej. Jak wskazał Sąd Rejonowy, z uzasadnienia wyroku wynika, że Sąd uznał, że wyrok Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z 25 lutego 1997 r i wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 marca 1998 r nie przeniosły skutecznie na E. H. (1) prawa własności nieruchomości, ponieważ zastąpiły wyłącznie oświadczenie woli K. Ś. (2) i W. Ś. (2). Dla swojej skuteczności wymagane jest złożenie oświadczenia przez E. H. (1), co do dnia wyrokowania w sprawie nie nastąpiło. Postanowieniem z dnia 24 listopada 2011 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia (...) II Ca 1322/10.

Sąd Rejonowy stwierdził, że zawiadomieniem z dnia 20 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Myśliborzu poinformował strony, że dziale II księgi wieczystej nr KW (...) w związku ze złożonym oświadczeniem o przyjęciu przeniesienia własności nieruchomości w dniu 19 lutego 2013 r wpisano, jako właścicielką E. H. (1) w miejsce ujawnionych dotychczas, jako właścicieli -W. Ś. (1) i K. Ś. (1). Od wymienionego wyżej wpisu powodowie W. i K. Ś. (1) w dniu 25 lutego 2013 r. wywiedli apelację. Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił apelację od wpisu Sądu Rejonowego w Myśliborzu X Zamiejscowego Wydziału Ksiąg Wieczystych w C. z dnia 19 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy powołał się na uzasadnienie tegoż postanowienia, w którym wskazano, że „Jak

wynika z akt sprawy, w dniu 25 września 2012 roku wnioskodawczyni złożyła oświadczenie o przyjęciu przeniesienia własności nieruchomości w formie aktu notarialnego (...) powyższe oświadczenie wnioskodawczyni złożyła w związku z prawomocnym Wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2010 r., sygn. akt II Ca 1322/10 (...)"

Następnie Sąd Rejonowy ustalił, że wyrokiem z dnia 17 lutego 2011 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie nakazał pozwanej E. H. (1) aby wydała powodom W. Ś. (1) i K. Ś. (1) nieruchomość położoną w G. stanowiącą działki (...) o powierzchni 1,98 ha wraz z zabudowaniami na nich znajdującymi się, dla których Sąd Rejonowy Ksiąg Wieczystych w C. prowadzi księgę wieczystą (...) albo zapłaciła powodom kwotę 177.941,61 zł. Od wyroku obie strony wywiodły apelację, Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie I A Ca 316/12 wyrokiem z dnia 12 września 2012 r. w punkcie I zmienił wyrok z dnia 17 lutego 2011 r. w ten sposób, że w punkcie I Wyroku Sądu Okręgowego z 17.02.2011 wyeliminował zapis „albo zapłaciła powodom kwotę 177.941,61 zł.” W punkcie II oddalił apelację E. H. (1). Od powyższego wyroku E. H. (1) złożyła kasację. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 czerwca 2013 roku II CSK 634/12 uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 12 września 2012 r I A Ca 316/12 w części oddalającej apelację pozwanej E. H. (1). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego orzeczenia wskazał, że orzeczenie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 29.07.2010 (niewątpliwie chodzi o wyrok z 23.12.2010), w którym zostało uwzględnione powództwo W. i K. małżonków Ś. o uzgodnienie z rzeczywistym stanem prawnym treści księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowej nieruchomości miało na mocy art. 365 §1 k.p.c. moc wiążącą dla Sądu w procesie windykacyjnym. Nadto Sąd Najwyższy w tym samym uzasadnieniu nie przesadził kwestii przedawnienia roszczenia E. H. (1).

Sąd Rejonowy ustalił, że E. H. (1) w dniu 25 września 2012 roku przed notariuszem O. P. w kancelarii notarialnej w P. złożyła oświadczenie że w sposób bezwarunkowy nabywa i przyjmuje własność nieruchomości położonej w G. gmina C. stanowiącej działki (...) o łącznym obszarze 1,9800 ha objętych księgą wieczystą KW (...) na warunkach określonych że Wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25 lutego 1997 r sygn. akt I C 111/94 uzupełnionym prawomocnym wyrokiem Sadu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17.03.1998 roku, sygn. akt I A Ca 664/97.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał wytoczone powództwo za niezasadne.

Sąd Rejonowy stwierdził, że wyrok wydany przez Sąd Okręgowy w Szczecinie w dniu 23 grudnia 2010 roku II Ca 1322/10 tworzył nowy stan prawny i korzystając z prawomocności rozszerzonej wiązał nie tylko strony, których dotyczył, ale również sądy, organy państwowe i inne. Po wydaniu tego wyroku w dniu 25 września 2012 roku pozwana E. H. (1) złożyła w formie aktu notarialnego oświadczenie o nabyciu nieruchomości na warunkach określonych w wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z wyrok z dnia 25 lutego 1997 r w sprawie I C 11/94 zmienionego w punkcie I przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w dniu 17 marca 1998 sygn. akt I Aca 664/97. Dokument ten potwierdzał przejście prawa własności nieruchomości ujawnionej w księdze wieczystej II KW (...). Jak wskazał Sąd Rejonowy, w sprawie z powództwa E. H. (1) przeciwko K. i W. Ś. (2) I C 11/94 w przedmiocie złożenia oświadczenia woli przenoszącego własność nieruchomości Sądowi Wojewódzki w Gorzowie Wlkp. wydał wyrok w dniu 25 lutego 1997 r. w którym w punkcie I zobowiązał pozwanych K. i W. Ś. (2) do złożenia oświadczenia na podstawie art. 64 k.c. w związku z art. 231 §1 k.c. Zgodnie z art. 64 k.c., prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, zastępuje to oświadczenie. Przepis art. 64 k.c. pozostaje w związku z przepisem art. 1047 § 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik zobowiązany jest do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, prawomocne orzeczenie sądu zobowiązujące go do złożenia oświadczenia zastępuje oświadczenie dłużnika. Orzeczenie zobowiązujące daną osobę do złożenia oświadczenia woli jest tożsame w skutkach ze złożeniem przez tę osobę oświadczenia. Orzeczenie takie ma charakter konstytutywny, z chwilą jego uprawomocnienia wywołuje zmianę w sferze stosunków cywilnoprawnych i tworzy taki sam stan prawny, jaki by powstał, gdyby złożone zostało oświadczenie woli przez stronę zobowiązaną. (R. R. System prawa prywatnego , t. 2, 2002 s.316: p. M. E. G. , Komentarz, 2006 s 612.

Sąd Rejonowy uznając siłę argumentów przedstawionych przez Sąd Okręgowy w Szczecinie w uzasadnieniu wyroku z 23.12.2010 roku uznał, że wyrok Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. zastąpił jedynie oświadczenie woli W. i K. Ś. (2) oraz to, że do ostatecznego przeniesienia własności przedmiotowej nieruchomości konieczne było złożenie oświadczenia w odpowiedniej formie przez E. H. (1). E. H. (1) w dniu 25 września 2012 roku przed notariuszem

O. P. w kancelarii notarialnej w P. złożyła oświadczenie że w sposób bezwarunkowy nabywa i przyjmuje własność nieruchomości położonej w G. gmina C. stanowiącej działki (...) o łącznym obszarze 1,9800 ha objętych księgą wieczystą KW (...) na warunkach określonych ze Wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25 lutego 1997 r sygn. akt I C 111/94 uzupełnionym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 marca 1998 r sygn.. akt I A Ca 664/97.

Sąd Rejonowy wskazał, że w związku z powyższym z chwilą uprawomocnienia się wyroku IC111/94 skuteczne stało się oświadczenie W. i K. Ś. (1), natomiast z chwilą złożenia oświadczenia woli w formie aktu notarialnego przez E. M. skuteczne stało się jej oświadczenie o przyjęciu prawa własności i tym samym doszło do zawarcia umowy przeniesienia własności nieruchomości a prawo własności nieruchomości opisanej w księdze wieczystej (...) zostało przeniesione z dniem 25.09.2012 r. na pozwaną E. H. (1).

Odnosnie wynagrodzenia, o którym stanowi wyrok Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., to Sąd Rejonowy wskazał, że bezsporne w niniejszej sprawie jest, że E. H. (1) nie uiściła żadnego wynagrodzenia na rzecz powodów. Sąd Rejonowy podzielił stanowisko, jakie wyraził Sąd Okręgowy w Szczecinie w uzasadnieniu orzeczenia - postanowienia z dnia 20 marca 2009 r wydanego w sprawie II Ca 210/09, oraz w uzasadnieniu orzeczenia- wyroku z 23.12.2010 r wydanego w sprawie II Ca 1322/10, że Sąd Wojewódzki nie uzależnił zobowiązania małżonków Ś. do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia własności od jakiegokolwiek świadczenia wzajemnego, bowiem musiałoby to wprost wynikać z treści wyroku, a z taką sytuacją nie mamy do czynienia w przedmiotowym postępowaniu. Brak konkretnego uzależnienia zastępowanego oświadczenia od świadczenia wzajemnego powoduje, że nie wchodzi w przedmiotowej sprawie w grę dyspozycja art. 1047 § 2 k.p.c., zgodnie z którą jeżeli złożenie oświadczenia woli jest uzależnione od świadczenia wzajemnego wierzyciela, skutek wymieniony w paragrafie poprzedzającym powstaje dopiero z chwilą prawomocnego nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności. Z przepisu wynika przede wszystkim, że konstytucyjne skutki prawne związane z tym orzeczeniem (stwierdzającym obowiązek danej osoby do złożenia oświadczenia woli) powstają w chwili jego uprawomocnienia się lub nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności, jeśli zastępowane oświadczenie woli jest zależne od wzajemnego świadczenia wierzyciela. Zatem jeżeli tak jak wyżej wskazano złożenie oświadczenia woli nie było uzależnione od świadczenia wzajemnego, to nie można uzależniać konstytucyjnych skutków prawnych tego oświadczenia od nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności i dlatego też dopiero z chwilą złożenia oświadczenia woli przez E. H. (1) tj. od dnia 25.09.2012 powstało wzajemne zobowiązanie E. H. (1) do zapłaty W. Ś. (2) i K. Ś. (2) wynagrodzenia ustalonego wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Od tej daty E. H. (1) jest właścicielem nieruchomości i od tej daty przysługuje powodom roszczenie o zapłatę wynagrodzenia przewidzianego w wyroku I C 111/94.

W ocenie Sądu Rejonowego nie może być zatem mowy o przedawnieniu, na jakie wskazuje pełnomocnik powodów tj. przedawnieniu roszczenia o zapłatę wynagrodzenia ustalonego w wyroku IC111/94, które to następnie rzutuje na brak możliwości wykonania tego wyroku po upływie 10 lat od jego uprawomocnienia się. W ocenie Sądu Rejonowego z chwilą uprawomocnienia się wyroku zobowiązującego do złożenia oświadczenia (I C 111/94), a następnie złożenia oświadczenia o przyjęciu prawa własności (akt notarialny z 25.09.2012) rozpoczął bieg termin przedawnienia wymieniony w art. 125 k.c. w stosunku do żądania spełnienia świadczenia pieniężnego stwierdzonego prawomocnym wyrokiem. Z dniem 25.09.2014 r. E. H. (1) stała się właścicielką nieruchomości i od tego dnia powodowie mogą dopiero domagać się realizacji ustalonego w wyroku wynagrodzenia.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona powodowa, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie powództwa w całości, nadto zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania wg norm przepisanych za obie instancje.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucano:

1. Naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, zgromadzonego w sprawie - w postaci akt spraw i wydanych w nich wyrokach: o sygn. akt: Sądu Apelacyjnego w Szczecinie I Aca 316/12 z dnia 12.09.2012, Sądu Najwyższego II CSK 643/12 z dnia

12.06.2013 r., a wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie o sygn. akt II Ca 1322/10- z dnia 23.12.2010 r. wobec błędnego ustalenia, jakoby prawomocne rozstrzygnięcia wyżej wymienionych spraw toczących się pomiędzy stronami w sprawie przedmiotowej nieruchomości nie mają znaczenia przy wyrokowaniu w sprawie.

2. Naruszenie przepisu prawa materialnego, to jest przepisu art. 365 par.1 k.c. poprzez ustalenie, jakoby pozwana „stała się” właścicielką nieruchomości w sytuacji, gdy zapadły w procesach toczących się pomiędzy stronami prawomocne orzeczenia o wydaniu przedmiotowej nieruchomości przez pozwaną na rzecz powodów jako jedynych jej właścicieli.

3. Sprzeczność poczynionych przez Sąd I inst. ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegająca na tym, że Sąd I inst. przy orzekaniu błędnie ustalił, jakoby pozwana „stała się właścicielką” poprzez złożenie oświadczenia woli o „przyjęciu prawa własności” w dniu 25.09.2012 r., na podstawie wyroku sprzed 18 lat, mimo że kwestia własności przedmiotowej nieruchomości została już prawomocnie przesądzona.

4. Naruszenie przy orzekaniu przepisu art. 5 k.c. , poprzez jego niezastosowanie, w którym jest mowa o zasadach współżycia społecznego, wobec orzeczenia przez Sąd I inst., jakoby pozwana „stała się” właścicielką nieruchomości, mimo faktu, iż z materiału dowodowego w sprawie zgromadzonego w postaci akt innych spraw toczących się pomiędzy stronami a dotyczących przedmiotowej nieruchomości wynika jednoznacznie, że pozwana przejęła przedmiotową nieruchomość z naruszeniem prawa, wobec spreparowania przez notariusza aktu notarialnego, korzystnego dla pozwanej, następnie unieważnionego, a rzekomo przenoszącego własności nieruchomości na pozwaną, choć powodom nic o tym nie było wiadomo, gdyż nie zamierzali oni sprzedać nieruchomości oraz wobec istnienia wyżej wymienionych wyroków prawomocnych, ustalających, że właścicielami nieruchomości są powodowie.

5. Błąd w ustaleniach faktycznych, mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy poprzez przyjęcie, iż w wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25.02.1997 roku brak jest uzależnienia zastępowanego oświadczenia woli od świadczenia wzajemnego, pomimo, iż w wyroku w sprawie pomiędzy stronami Sąd Najwyższy (II CSK 634/12 wraz z uzasadnieniem- str. 9 uzasadnienia) wprost wskazał, iż taka zależność wystąpiła.

Reasumując, powyższe naruszenia w ocenie skarżących skutkowały obrazą przepisów postępowania przez Sąd I instancji - art. 1047 §2 kpc, mającą istotne znaczenie przy rozstrzygnięciu w sprawie poprzez jego niezastosowanie, pomimo iż w niniejszej sprawie złożenie oświadczenia woli jest uzależnione od świadczenia wzajemnego wierzyciela (w tym przypadku pozwanej).

Skarżący powołali się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.06.2013 roku, gdzie wskazano, że w sprawie toczącej się pomiędzy stronami o wydanie, a zatem po złożeniu przez pozwaną oświadczenia woli przed notariuszem - na stronie 6 uzasadnienia wyroku, iż kwestia skutków prawnych Wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25.02.1997 r., zmienionego Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17.03.1998 r., została rozstrzygnięta prawomocnie, wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 29.07.2010 r., a podstawą takiego rozstrzygnięcia był fakt, że powyższe dwa wyroki nie przeniosły skutecznie na pozwaną własności nieruchomości. Ponadto w kwestii zastosowania art. 1047 §2 kc Sąd Najwyższy wypowiedział się w wyroku wydanym w sprawie pomiędzy stronami II CSK 634/12, m.in. w pkt. 3 tezy wyroku: „Artykuł 125 § 1 k.c. może mieć zastosowanie do prawomocnego wyroku stwierdzającego obowiązek złożenia oznaczonego oświadczenia woli, który nie został zaopatrzony w wymaganą przez art. 1047 2 k.p.c. klauzulę wykonalności.” (strona 8 w.w. wyroku SN). Jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego „nieuprawnione byłoby powracanie do tej kwestii i ponowne roztrząsanie wyniku wyroku nakazującego złożenie oświadczenia woli”. Sąd Rejonowy naruszył zatem zaskarżonym orzeczeniem powagę rzeczy osądzonej. Zignorował istnienie faktu, iż sprawa własności przedmiotowej nieruchomości została już przesądzona. Nie może być zatem mowy o tym, jakoby „skuteczne stało się oświadczenie pozwanej o przyjęciu prawa własności. Takie rozumowanie Sądu Rejonowego narusza również zasady współżycia społecznego, o których jest mowa w art. 5 k.c. Znamienny jest w sprawie fakt, że inicjatywa wykonania orzeczenia w przedmiocie złożenia oświadczenia o przeniesieniu własności nieruchomości / I C 111/94 i I Aca 664/97 / należała do pozwanej, pozwana jednak była bierna, zeznała ona, że nie spieszyła się z realizacją wyroku I C 111/94 , bo to było jej prawo a nie obowiązek /k. 284 protokołu z rozprawy w sprawie o sygn. akt I C 548/07 /. Pozwana dopiero po upływie 18 lat postanowiła złożyć oświadczenie woli

przed notariuszem, po wydaniu prawomocnego orzeczenia o nakazaniu wydania przez nią nieruchomości na rzecz powodów i po rozstrzygnięciu, iż właścicielami nieruchomości są powodowie. Trudno jest zatem przyznać za Sądem I inst., jakoby pozwana nagle „stała się właścicielką” nieruchomości poprzez złożenie oświadczenia woli, skoro owo rozstrzygnięcie Sądu I inst. jest sprzeczne z wyżej opisanym prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy i nieuprawnione, naruszające powagę rzeczy osądzonej.

Zdaniem skarżących, nie należy do kompetencji Sądu, orzekającego w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym rozstrzyganie w kwestii własności przedmiotowej nieruchomości. Gdyby przyjąć rozumowanie Sądu I instancji przedstawionym w uzasadnieniu wyroku należałoby uznać, że na pełną aprobatę zasługuje czyn karalny notariusza, za który notariusz został prawomocnie skazany, który spreparował umowę o rzekomej sprzedaży nieruchomości, czyniąc to na szkodę powodów, a na korzyść pozwanej.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych. Pozwana wskazała, iż zaskarżony wyrok odpowiada prawu, w tym przede wszystkim prawidłowo został oceniony przez Sąd Rejonowy stan prawny nieruchomości oraz wpływ wydanych w innych sprawach prawomocnych orzeczeń na rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powodów okazała się niezasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd Rejonowy, wynikający ze złożonych w sprawie dokumentów. Zaskarżony wyrok odpowiada prawu, choć analiza prawna zaprezentowana przez Sąd Rejonowy wymagała w pewnym zakresie dalszego uszczegółowienia.

Podstawę prawną powództwa stanowił art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (t. jedn. Dz. U. 2001 rok, Nr 124, poz. 1361 ze zm.), wedle którego w razie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym osoba, której prawo nie jest wpisane lub jest wpisane błędnie albo jest dotknięte wpisem nieistniejącego obciążenia lub ograniczenia, może żądać usunięcia niezgodności. Powództwo przewidziane w art. 10 ust. 1 u.k.w.h. jest powództwem o ustalenie, lecz osoby, których prawo nie jest wpisane lub jest wpisane błędnie albo jest dotknięte wpisem nieistniejącego obciążenia lub ograniczenia, nie muszą wykazywać interesu prawnego w wytoczeniu powództwa, gdyż wynika on z ustawy. Księga wieczysta powinna dawać pełny i wierny obraz stanu prawnego nieruchomości w zakresie praw, które mogą być w niej ujawnione. Przez rzeczywisty stan prawny należy rozumieć stan zgodny z prawem materialnym. Przyczyna niezgodności może wynikać zarówno z dokonania przez sąd wieczystoksięgowy wpisów prawa nieistniejącego, jak i dokonania takiego wpisu bez podstawy prawnej. Wskazać należy, iż uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym jest jedynym sposobem obalenia domniemania z art. 3 u.k.w.h. Zgodnie z ust. 1 powołanego przepisu domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym.

Zasadniczy zarzut powodów zawarty w apelacji dotyczył kwestii, iż zaskarżony wyrok naruszył zasadę związania sądu prawomocnymi orzeczeniami wydanymi wcześniej a dotyczącymi wieloletniego sporu pomiędzy stronami.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy rozpoznając sprawę prawidłowo ocenił znaczenie dla rozstrzygnięcia omawianego sporu orzeczeń wydanych przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie o sygn. akt I ACa 316/12 z dnia 12.09.2012, Sąd Najwyższy w sprawie o sygn. akt II CSK 643/12 z dnia 12.06.2013 r., a nadto treści wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie o sygn. akt II Ca 1322/10 z dnia 23.12.2010 r.

Rola poszczególnych wyżej wymienionych orzeczeń dla rozstrzygnięcia niniejszego powództwa nie była identyczna na obecnym etapie stosunków pomiędzy stronami, które obowiązany był wziąć pod uwagę Sąd Rejonowy wydając wyrok w tej sprawie, a czego zdaje się nie zauważać strona powodowa. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne

wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20.01.2015 roku, V CSK 210/14, „Artykuł 365 § 1 k.p.c. określa związanie sądu prawomocnym wyrokiem wydanym w innym postępowaniu, jeżeli rozstrzygnięta nim kwestia prawna ma prejudycjalne znaczenie w rozpoznawanej sprawie. Moc wiążąca wyroku wydanego w innej sprawie odnosi się do jego sentencji, nie zaś ustaleń faktycznych i poglądów prawnych wyrażonych w uzasadnieniu. Motywy rozstrzygnięcia mogą mieć znaczenie dla określenia zakresu mocy wiążącej. P. dotyczy rozstrzygnięcia dokonanego w stosunku do tych samych stron albo podmiotów objętych rozszerzoną prawomocnością orzeczenia, a ponadto, gdy pomiędzy prawomocnym orzeczeniem oraz toczącą się sprawą zachodzi szczególny związek, polegający na tym, że prawomocne orzeczenie oddziałuje na rozstrzygnięcie toczącej się sprawy.”. Dodatkowo w wyroku z dnia 15.01.2015 roku, IV CSK 181/14, Sąd Najwyższy wskazał, że: „Wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku innego sądu, czyli przesłankami faktycznymi i prawnymi przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki. Na właściwe wyznaczenie granic mocy wiążącej wyroku wpływa też prawidłowe rozumienie pojęcia ustaleń i przyczyn "prejudycjalnych". W każdym postępowaniu cywilnym występują kwestie wstępne, które sąd rozstrzyga samodzielnie. Nie każda kwestia wstępna ma rangę kwestii prejudycjalnej w innej sprawie, nawet pomiędzy tymi samymi stronami, i nie każda kwestia wcześniej rozstrzygnięta ma znaczenie prejudycjalne w późniejszym postępowaniu. Badanie "prejudycjalności" wymaga uwzględnienia specjalnej zależności wyrażającej się w tym, że zachodzi konieczność rozstrzygnięcia jednej sprawy (zagadnienia), aby można było rozstrzygnąć inną sprawę (zagadnienie) albo gdy od wyniku prawomocnie rozstrzygniętej sprawy zależy wynik innej sprawy. P. charakteryzuje się określonym stosunkiem zależności, a jej konieczną cechą jest decydujące (przesadzające) znaczenie, jakie ma rozstrzygnięcie jednej kwestii dla rozstrzygnięcia kwestii wstępnej w innej sprawie”. Poglądy te Sąd Okręgowy podziela w całości.

Przenosząc wskazane podglądy prawne na grunt niniejszej sprawy i odnosząc się do zarzutów apelacyjnych, wskazać należy, iż Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął wiążącą dla niniejszej sprawy moc wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2010 roku, sygn. akt II Ca 1322/10, którym Sąd Okręgowy w Szczecinie uzgodnił treść księgi wieczystej numer (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Choszczynie dla nieruchomości zabudowanej o obszarze 1,98 ha działki numer (...) położonej w G., Gmina C., z rzeczywistym stanem prawnym w ten sposób, że w dziale II nakazał wykreślić E. H. (1) i w jej miejsce wpisać W. Ś. (2) córkę K. i J. i K. Ś. (2) syna K. i H. na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej. Zasadnie Sąd Rejonowy przyjął dalej, iż jest związany motywami prawnymi tego rozstrzygnięcia czyniąc własnymi wyrażone tam poglądy, na podstawie których Sąd Okręgowy uznał, że wyrok Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z 25 lutego 1997 roku i wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 marca 1998 roku nie przeniosły skutecznie na E. H. (1) prawa własności nieruchomości, ponieważ zastąpiły wyłącznie oświadczenie woli K. Ś. (2) i W. Ś. (2), zaś dla skutecznego przeniesienia własności nieruchomości konieczne jest złożenie oświadczenia również przez E. H. (1). W tym zakresie Sąd Rejonowy zasadnie powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02.06.2010 roku, III CSK 204/09, w którym wskazano, że wyrok wydany w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym korzysta z tzw. prawomocności rozszerzonej, realizując funkcję ustrojową ksiąg wieczystych której celem jest zapewnienie bezpieczeństwa obrotu. Wyrok taki wiąże zatem nie tylko strony, które brały udział w tej sprawie i sądy oraz organy wymienione w art. 365 k.p.c., lecz także inne podmioty. Zaprezentowany pogląd jest powszechnie przyjmowany, podziela go również Sąd Okręgowy.

Ocena ta nie zmienia jednak faktu (zresztą niespornego), iż E. H. (1) w dniu 25 września 2012 roku przed notariuszem O. P. w kancelarii notarialnej w P. złożyła oświadczenie, że w sposób bezwarunkowy nabywa i przyjmuje własność nieruchomości położonej w G. gmina C. stanowiącej działki (...) o łącznym obszarze 1,9800 ha objętych księgą wieczystą KW (...), na warunkach określonych wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25 lutego 1997 roku, sygn. akt I C 111/94, uzupełnionym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17.03.1998 roku, sygn. akt I ACa 664/97.

Okoliczność ta powodowała, iż stan faktyczny w rozpoznawanej sprawie nie był identyczny jak w sprawie objętej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2010 roku, sygn. akt II Ca 1322/10, a

w konsekwencji nowopowstały skutek tego oświadczenia stan faktyczny podlegał badaniu bez naruszenia powagi rzeczy osądzonej, przy jednoczesnym związaniu Sądu Rejonowego poglądami prawnymi zaprezentowanym w tym wyroku.

Następnie prawidłowo Sąd Rejonowy przyjął, że nie jest związany wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 lutego 2011 roku nakazującym pozwanej E. H. (1) wydanie powodom W. Ś. (1) i K. Ś. (1) spornej nieruchomości. Od tego wyroku obie strony wywiodły apelację, wskutek czego Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie I ACa 316/12 wyrokiem z dnia 12 września 2012 r. w punkcie I zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 lutego 2011 r. w ten sposób, że w punkcie I wyroku wyeliminował zapis „albo zapłaciła powodom kwotę 177.941,61 zł.”, zaś w punkcie II oddalił apelację E. H. (1). Od powyższego wyroku E. H. (1) złożyła skargę kasacyjną, wskutek której Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 12 czerwca 2013 roku, w sprawie II CSK 634/12, uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 września 2012 roku w części oddalającej apelację pozwanej E. H. (1). Wymaga zaś zaznaczenia, że E. H. (1) zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 lutego 2011 roku w całości, w tym również w zakresie orzeczenia nakazującego jej wydanie nieruchomości małżeństwo Ś.. Podkreślenia zatem wymaga, co konsekwentnie pomija strona skarżąca, a co wprost wynika ze wskazanych wyżej faktów i analizy akt sprawy o wydanie nieruchomości, iż wyrok wydany w sprawie o wydanie pozostaje nieprawomocny w części nakazującej wydanie nieruchomości, zaś postępowanie zostało zawieszona do czasu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Tym samym, wobec braku prawomocności wskazanego orzeczenia, Sąd Rejonowy, a aktualnie Sąd Okręgowy rozpoznający apelację, nie jest związany ustaleniami poczynionymi w tej sprawie na zasadzie z art. 365 § 1 k.p.c.

Dalej nie sposób pominąć, że strona powodowa, zarzucając Sądowi Rejonowemu naruszenie dyspozycji art. 365 § 1 kpc, sama usiłuje naruszyć ten przepis kwestionując ustalenia dotyczące zaistnienia po stronie E. H. (1) przesłanek z przepisu art. 231 § 1 k.c., objętych prawomocnym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 lutego 1997 roku. Zdaniem Sądu Okręgowego zarzuty w tej mierze wiązały się bezpośrednio z podniesionym zarzutem naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 5 k.c. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa na mocy art. 5 k.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przepis art. 5 k.c. służy wyłącznie ochronie osoby zobowiązanej i nie może być samodzielną podstawą nabycia praw podmiotowych, te bowiem wywodzą się ze stanowiących je norm prawa materialnego (wyrok z 28 kwietnia 2000 r., II CKN 258/00, Lex, nr 52556, wyrok z 5 marca 2002 r., I CKN 934/00, Lex, nr 54371). Należy bowiem zauważyć, że art. 5 k.c. reguluje instytucję nadużycia prawa podmiotowego stanowiąc, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Działanie lub zaniechanie uprawnionego wbrew tej regule nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Utrwalony jest pogląd, że ze względu na obronny charakter zarzutu zastosowanie art. 5 k.c. nie może prowadzić ani do zmiany treści normy prawnej, ani do nabycia, zniweczenia bądź modyfikacji prawa podmiotowego. Uwzględnienie zarzutu nadużycia tego prawa oznacza jedynie, że w konkretnych okolicznościach faktycznych przyznane normą prawo podmiotowe zostaje uznane za wykonywane bezprawnie, wskutek czego nie podlega ochronie. Ponadto utrwalony jest pogląd, że art. 5 k.c. musi być stosowany ostrożnie i tylko w wyjątkowych wypadkach, po wnikliwym rozważeniu wszystkich okoliczności (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2002 r., I CKN 249/00, "Izba Cywilna" 2003, nr 3 s. 51, wyrok z dnia 9 grudnia 2010 r." IV CSK 248/10, OSP 2003, Nr 12, poz. 157, wyroki z dnia 15 maja 2002 r., I CKN 827/00 i z dnia 20 października 2011 r., IV CSK 16/11).

Przeciwko możliwości zastosowania w omawianym przypadku konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego przemawiają zatem ustawowe przesłanki określone w art. 5 k.c. Przepis ten ma zastosowanie wówczas, gdy dany stosunek prawny istnieje i istnieje uprawnienie wchodzące w skład jego treści, czyli gdy konkretnej osobie przysługuje prawo podmiotowe, jednak korzysta ona z tego prawa pozostając w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego lub społeczno - gospodarczym przeznaczeniem prawa. Art. 5 k.c., jako przepis wyjątkowy, którego zastosowanie prowadzi do ograniczenia prawa, musi być wykładany ściśle, nie jest zatem dopuszczalna jego rozszerzająca wykładnia. Umieszczenie go w księdze pierwszej, tytule I "Przepisy wstępne" świadczy o nadaniu tej normie prawnej szczególnego znaczenia. Przepis ten należy zatem, co do zasady, rozważać przy rozstrzyganiu wszystkich spraw, lecz nie jest on normą nadrzędną w stosunku do innych norm, a w konsekwencji nie może zastępować innych norm

zabezpieczających interes zagrożony wykonywaniem prawa podmiotowego, jak również nie może kształtować praw podmiotowych. W konsekwencji należy uznać, że wskazanemu przepisowi nie można przypisać funkcji samodzielnego źródła prawa.

Odnosząc powyższe rozważania do stanu przedmiotowej sprawy należy uznać, że powodowie podnosząc zarzut sprzeczności zaskarżonego wyroku z art. 5 k.c. nie zauważają, iż Sądy orzekające w tej sprawie były związane, na mocy art. 365 § 1 k.p.c., prawomocnym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego z dnia 25 lutego 1997 roku, jak również prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2010 roku. Sąd Wojewódzki orzekając o zasadności roszczenia E. H. (1) w świetle przepisu art. 231 § 1 kc wydał swoje orzeczenie opierając się m.in. o okoliczności dotyczące sporządzenia aktu notarialnego, niepodpisanego przez W. Ś. (1), zawierającego poświadczenie nieprawdy przez notariusza sporządzającego akt notarialny. Wymaga podkreślenia, iż sąd orzekający w każdej sprawie czuwa, aby wydane rozstrzygnięcie nie naruszało art. 5 k.c. Sąd Wojewódzki nie znalazł podstaw do zastosowania w sprawie art. 5 k.c. Aktualnie powodowie nie mogą skutecznie prawnie powoływać się na naruszenie przez E. H. (1) zasad współzycia społecznego w dacie wejścia przez nią w posiadanie spornej nieruchomości. Ponadto powodowie nie powołali obiektywnych podstaw, które spowodowały, że nie podjęli działań zmuszających E. H. (1) do złożenia oświadczenia woli o przyjęciu własności omawianej nieruchomości na przestrzeni prawie 20 lat.

Następnie odnosząc się do podniesionego przez powodów zarzutu obrazy art. 1047 kpc wskazać należy, że to zagadnienie zostało już omówione w prawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 23 grudnia 2010 roku, a Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie podziela zaprezentowany tam pogląd prawny, czyniąc go własnym bez potrzeby ponownego powielania przytoczonych tam argumentów. Przypomnieć jednak należy za Sądem Okręgowym w Szczecinie orzekającym wyrokiem z dnia 23 grudnia 2010 roku, że z treści wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25.02.1997 roku nie wynika, aby zapłata wynagrodzenia w nim określonego była warunkiem, od spełnienia którego uzależnione było złożenie przez W. Ś. (2) i K. Ś. (1) objętego wyrokiem oświadczenia woli, w rozumieniu art. 1047 § 2 kpc.

wzory i zestawienia

informacje o jednostce

orzeczenia sądów

orzeczenia administracji

tezy z piśmiennictwa

komentarze

Następnie Sąd Odwoławczy jako sąd merytoryczny przeanalizował podniesiony przez powodów zarzut przedawnienia roszczenia pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przyjęciu oświadczenia powodów zawartego w wyroku Sądu Wojewódzkiego z dnia 25 lutego 1997 roku, gdyż analiza Sądu Rejonowego w tym zakresie była lakoniczna. Wskazać bowiem należy, że Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.) na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.) z tym zastrzeżeniem, że przed Sądem pierwszej instancji powinny być przedstawione wyczerpująco kwestie sporne, zgłoszone fakty i dowody, a prezentacja materiału dowodowego przed Sądem drugiej instancji ma miejsce wyjątkowo (art. 381 k.p.c.). Stosując zasady tzw. apelacji pełnej należy stwierdzić, że obowiązkiem sądu drugiej instancji nie jest rozpoznanie samej apelacji lecz ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy w granicach zaskarżenia. Zgodnie z uchwałą składu 7 sędziów (III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55), której nadano moc zasady prawnej, Sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. Innymi słowy, jeśli apelujący zarzutów tego rodzaju nie zgłosi, zagadnienie naruszenia przepisów procesowych pozostawać musi

poza sferą zainteresowania Sądu (za wyjątkiem tych przepisów, które przełożyć się mogą na stwierdzenie nieważności postępowania, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca).

W sprawie niniejszej ma to istotne znaczenie, gdyż apelacja nie zawiera wprost zarzutów odnoszących się do naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 125 k.c., a kwestia skuteczności podniesionego przez powodów zarzutu przedawnienia była kluczowa dla oceny, czy zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Na mocy art. 125 § 1 k.c., roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo przed sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd, przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy.

Spornym było, czy roszczenie pozwanej o przyjęcie oświadczenia woli powodów zawartego w wyroku Sądu Wojewódzkiego z dnia 25 lutego 1997 roku jest przedawnione.

W tym zakresie zdaniem Sądu Okręgowego należy powołać się na podgląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2013 roku, II CSK 634/12, dotyczącego sprawy z powództwa W. Ś. (2) i K. Ś. (1) przeciwko E. H. (1) o wydanie nieruchomości, której spór dotyczy również w niniejszej sprawie. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że: „Wyłączenie zastosowania art. 125 § 1 k.c. do orzeczeń, o których mowa w art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. odnosi się do wyroków, które same wywołują konstytutywny skutek, jednoznaczny z zawarciem umowy mającej przenieść z pozwanego na powoda własność nieruchomości, a jeśli oprócz tego orzeczenia niezbędne jest też złożenie przez powoda odpowiedniego oświadczenia woli, art. 125 § 1 nie ma zastosowania z chwilą prawomocnego nadania temu orzeczeniu klauzuli wykonalności. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w przytoczonym w skardze kasacyjnej wyroku z dnia 20 kwietnia 2006 r. (sygn. akt III CSK 37/06), który w zamiarze skarżącej miał stanowić potwierdzenie tezy o zupełnym wyłączeniu art. 125 § 1 k.c. do orzeczenia zastępującego oświadczenie woli. Sąd Najwyższy wskazał w tym wyroku, że art. 125 § 1 k.c. może mieć zastosowanie do prawomocnego wyroku stwierdzającego obowiązek złożenia oznaczonego oświadczenia woli, który nie został zaopatrzony w wymaganą przez art. 1047 § 2 k.p.c. klauzulę wykonalności. Taka sytuacja wystąpiła w rozpoznawanej sprawie, jeśli uwzględni się wiążący charakter wymienionego wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 29 lipca 2010 r. rozstrzygającego o skutkach wyroku wydanego na podstawie art. 231 § 1 k.c. zastępującego oświadczenie woli właścicieli nieruchomości o przeniesieniu jej własności. Nie oznacza to jednak, iż uległo przedawnieniu roszczenie pozwanej E. H. stwierdzone prawomocnym Sądem Wojewódzkiego w G. z dnia 25 lutego 1997 r., zmienionym częściowo wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 17 marca 1998 r. Sąd Apelacyjny ocenił wprawdzie pozytywnie podniesiony przez powodów zarzut przedawnienia tego roszczenia, jednak, jak słusznie podnosi się w skardze kasacyjnej, uczynił to bez odniesienia się do okoliczności, które mogłyby mieć wpływ na bieg terminu przedawnienia.”.

Przytoczony wyżej pogląd prawny należało podzielić w całej rozciągłości. Zadaniem Sądu orzekającego w sprawie było zatem ustalenie, kiedy rozpoczął się bieg przedawnienia roszczenia pozwanej oraz czy doszło do przerwania tego biegu w świetle art. 123 § 1 k.c.

Na mocy art. 120 § 1 k.c., bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenia stało się wymagalne; jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenia stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynności w najwcześniejszym możliwym terminie.

W niniejszej sprawie znajdował zastosowanie przepis wskazany w zdaniu drugim art. 120 § 1 k.c. Wymagalność roszczenia zależała od podjęcia przez pozwaną E. H. (1) czynności w postaci złożenia oświadczenia woli o przyjęcia własności nieruchomości, co nastąpiło dopiero w dniu 25 września 2012 roku (okoliczność niesporna). Pozwana najwcześniejsze oświadczenie to mogła złożyć następnego dnia po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Wojewódzkiego z dnia 25 lutego 1997 roku, co nastąpiło z dniem 17 marca 1998 roku (okoliczność niesporna). Gdyby zatem ustalić, że nie doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia tego roszczenia, to uległoby ono przedawnieniu z dniem 17 marca 2008 roku, a w konsekwencji, wobec stanowiska powodów, oświadczenie E. H. (1) złożone w dniu 25 września 2012

roku przed notariuszem O. P. o bezwarunkowym nabyciu i przyjęciu własność spornej nieruchomości na warunkach określonych wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 25.02.1997 roku byłoby nieskuteczne prawnie, a to z kolei musiałoby skutkować uwzględnieniem powództwa wytoczonego w niniejszej sprawie.

Należało zatem przeanalizować zgłoszony przez pozwaną już w odpowiedzi na pozew zarzut, iż w przypadku uznania, iż jej roszczenie jako roszczenie majątkowe stwierdzone prawomocnym orzeczeniem przedawniało się w terminie dziesięcioletnim, to w sprawie doszło do przerwania biegu tego przedawnienia wskutek uznawania przez powodów roszczenia pozwanej.

Powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie sądowym, że termin przedawnienia, o jakim mowa w art. 125 k.c., podlega ogólnym regułom dotyczącym biegu terminu przedawnienia, w szczególności może on ulegać zawieszeniu i przerwaniu (tak m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 05.08.2010 roku, I ACa 3/10 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1977 r., III CRN 115/77).

Sąd Okręgowy zbadał zatem, czy w sprawie mogło dojść do przerwania biegu przedawnienia, skoro termin ten przerywa m.in. uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.).

Jak wskazuje się w orzecznictwie sądowym, jedną z form uznania jest tzw. uznanie niewłaściwe określone ogólnie jako przyznanie istnienia długu wobec wierzyciela. Musi być ono zindywidualizowane i wywołuje skutek z art. 123 § 1 k.c. tylko w jego granicach. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25.03.2010 roku, I CSK 457/09: „Dla skuteczności tzw. uznania niewłaściwego nie jest wymagane istnienie po stronie zobowiązanego zamiaru wywołania skutku prawnego w postaci przerwania biegu przedawnienia. Istotne natomiast jest to, aby zachowanie zobowiązanego mogło uzasadniać przekonanie osoby uprawnionej, iż zobowiązany jest świadom swojego obowiązku, a w konsekwencji by mogło uzasadniać oczekiwanie uprawnionego, że świadczenie na jego rzecz zostanie spełnione.”. W uchwale składu siedmiu sędziów z 30 grudnia 1964 r., III PO 35/64 (OSNCP 1965, Nr 6, poz. 90) Sąd Najwyższy stwierdził, że uznanie niewłaściwe jest oświadczeniem wiedzy, jednostronnym przyznaniem faktów, nie zaś czynnością prawną. W uzasadnieniu wyroku z 7 marca 2003 r., I CKN 11/01 (Lex nr 83834), wyjaśnił natomiast, że dla uznania roszczenia wystarczające jest zewnętrzne wyrażenie przeświadczenia o jego istnieniu, a zatem złożenie oświadczenia wiedzy, które wywołuje skutek prawny wynikający z art. 123 § 1 pkt 2 k.c. dopiero wówczas, gdy jednoznacznie potwierdza istnienie skonkretyzowanego długu. O uznaniu roszczenia można mówić wtedy, gdy określone zachowania dłużnika dotyczą w sposób jednoznaczny skonkretyzowanego, skierowanego przeciwko niemu roszczenia. Dla zakwalifikowania zachowania dłużnika w kategoriach uznania roszczenia konieczne jest stwierdzenie, że z rozeznaniem daje wyraz temu, iż wierzycielowi przysługuje w stosunku do niego wierzytelność wynikająca z konkretnego stosunku prawnego. Bardziej szczegółowa identyfikacja wierzytelności, w związku z którą następuje uznanie długu jest warunkiem zakwalifikowania w tych kategoriach konkretnego zachowania się dłużnika w tych przede wszystkim sytuacjach, gdy strony sporu pozostają ze sobą w rozmaitych stosunkach prawnych, z których mogą wynikać różne wierzytelności pieniężne. Wymóg ścisłego sprecyzowania roszczenia, będącego przedmiotem uznania wynika z tego, że bieg przedawnienia uznanego roszczenia przerywa się, ale tylko w granicach zakreślonych uznaniem (wyroki Sądu Najwyższego z 24 lutego 1970 r., II PR 5/70, Lex nr 6679; z 16 września 1977 r., III PR 105/77, Lex nr 7996).

Analizie należało zatem poddać oświadczenia powodów składane wobec pozwanej w okresie do dnia 17 marca 2008 roku, bowiem jedynie oświadczenia w tej dacie mogły spowodować przerwanie biegu przedawnienia. W szczególności analizie poddano pisma powodów złożone w sprawie toczącej się aktualnie przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 lutego 2011 roku, sygn. akt I C 548/07, które to powództwo zostało wytoczone w 2004 roku, bowiem to właśnie na nie powoływał się pełnomocnik pozwanej w odpowiedzi na pozew złożonej w niniejszej sprawie. Sąd Okręgowy stwierdził, że w piśmie pełnomocnik powodów z dnia 25 czerwca 2003 roku, złożonego faktycznie na rozprawie w dniu 11 maja 2006 roku, podano: „Przedmiotowa nieruchomość jest w posiadania pozwanej, której zgodnie z wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie z dnia 25.02.1997 roku w sprawie IC 111/94 zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 17.03.1998 roku przysługuje roszczenie o przeniesienia własności tej nieruchomości.”. Jeszcze dobitniej powodowie, reprezentowani

przez swojego pełnomocnika, wyrazili swoje stanowisko w piśmie z dnia 14 września 2007 roku złożonym do sprawy o wydanie nieruchomości (k. 409-410 tych akt), gdzie wskazali, że „Orzeczenie przez Sąd wydania nieruchomości nie niweluje skutków wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25.02.1997 roku w sprawie sygn. akt IC 111/94. A to oznacza, że pozwana może w każdej chwili uchylić się od skutków przeczenia wydania nieruchomości powodowi przez wpłatę do uch rąk wynagrodzenia za przeniesienie na jej rzecz własności tej nieruchomości w takim stanie, w jakim się ona znajduje na dzień dzisiejszy”. Odpis tego pisma został doręczony pełnomocnikowi pozwanej na rozprawie w dniu 19.09.2007 roku (k. 417 akt). Zdaniem Sądu Okręgowego szczególnie pismo z dnia 14 września 2007 roku stanowi niewłaściwe uznanie istnienia roszczenia pozwanej o nabycie własności omawianej nieruchomości, zgodnie z wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 lutego 1997 roku. Powodowie zarzut przedawnienia roszczenia podnieśli po raz pierwszy w apelacji z dnia 30 stycznia 2009 roku (k. 171 akt księgi wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości). Z kolei pismem z dnia 31 sierpnia 2005 roku (k. 227 akt Sądu Okręgowego w Szczecinie I C 548/07) powodowie wniesli o nakazanie pozwanej wydania nieruchomości bądź zapłatę kwoty ustalonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Pismem z dnia 10 maja 2003 roku powodowie wezwali E. H. (1) do uregulowania spraw finansowych i własnościowych dotyczących spornej nieruchomości (pismo k. 281 akt Sądu Okręgowego w Szczecinie o sygn. I C 548/07). Ponadto Sąd Okręgowy przeanalizował dokumenty dołączone do akt księgi wieczystej stwierdzając, że w dniu 06 sierpnia 2001 roku (k. 65 akt księgi wieczystej) wpłynął wniosek E. H. (1) o ujawnienie w księdze wieczystej jej roszczenia o przeniesienie własności omawianej nieruchomości zgodnie z wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25.02.1997 roku. Małżeństwo Ś. wniosła apelację od wpisu uwzględniającego wniosek E. H. (1) (k. 78 akt księgi wieczystej), jednak w swej apelacji nie zakwestionowali roszczenia pozwanej o przeniesienie prawa własności, a jedynie podnieśli, że wpis w księdze wieczystej powinien uwzględniać, że przeniesienie to powinno nastąpić po wcześniejszym uiszczeniu przez pozwaną kwoty wskazanej w wyroku z dnia 27 lutego 1997 roku. Zdaniem Sądu Okręgowego również te działania powodów, stanowiące nie zakwestionowanie co do samej zasady roszczenia pozwanej, stanowiły o niewłaściwym uznaniu roszczenia przez powodów i przerwały bieg przedawnienia. Zgodnie z art. 124 § 1 kc, po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

Konkludując, prawidłowe jest orzeczenie Sądu Rejonowego stwierdzające zgodnie z przepisami prawa, że z chwilą złożenia oświadczenia woli przez E. H. (1) w dniu 25 września 2012 roku stała się ona właścicielką spornej nieruchomości, a w konsekwencji wpis widniejący w księdze wieczystej jest zgodny z rzeczywistym stanem rzeczy.

Z tych przyczyn apelację powodów na zasadzie art. 385 k.p.c. oddalono jako niezasadną.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 102 k.p.c. uznając, iż zachodzą szczególnie okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążenia powodów kosztami postępowania odwoławczego. Dokonując takiej oceny, Sąd Okręgowy wziął pod uwagę stopień skomplikowania niniejszej sprawy oraz zawilość prawną stosunków pomiędzy stronami, jak również trudną sytuację majątkową powodów, wynikającą z ich oświadczenia majątkowego złożonego wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych. Dodatkowo uwzględniono, że pozwana do chwili obecnej nie zapłaciła powodowi wynagrodzenia, o którym mowa w wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 lutego 1997 roku, w sytuacji, gdy aktualnie pozostaje prawnym właścicielem spornej nieruchomości.

Jednocześnie Sąd Okręgowy dokonał sprostowania nazwy sądu, który wydał orzeczenie, bowiem w wyroku z dnia 23 września 2014 roku omyłkowo wskazano, iż wyrok został wydany przez Sąd Rejonowy w Choszczynie w sytuacji, gdy prawidłowa nazwa sądu wydającego orzeczenie powinna brzmieć „Sąd Rejonowy w Myśliborzu VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w C.”. Sąd Okręgowy uznał, że powyższy błąd stanowi oczywistą omyłkę, o której mowa w art. 350 § 1 k.p.c.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.